

Ajankohtaista MARC 21 -formaatista

Talonmiehen tuokio 11.4.2024
Risto Mikkonen, Melinda-palvelut

MARC 21 -yhtenäisformaatit

- Kongressin kirjaston ylläpitämä [alkuperäinen formaattiteksti](#) päivittyy kaksi kertaa vuodessa, kesällä ja talvella
 - Uusimmat lisäykset formaattitekstissä punaisella seuraavan päivityksen saapumiseen asti
 - Kaikki menneet päivitykset [Kongressin kirjaston sivustolla](#)
 - Uusia kenttiä ja osakenttiä lisätään, välillä myös poistetaan
 - Uusin Update 37 (December 2023)
- Viisi formaattia, joista kolmea suomennetaan (BIB/AUTH/HOL)
 - MARC 21 på svenska sisältää vain bibliografisen formaatin

MARC 21 -formaatin kääntäminen ja ylläpito

- Kansalliskirjaston MARC 21 -koordinaatioryhmä
 - [MARC 21 -yhtenäisformatit](#)
 - [MARC 21 på svenska](#)
 - Yhteistyö Åbo Akademin kirjaston kanssa vuosina 2020-2023
 - [marc-posti \(at\) helsinki.fi](mailto:marc-posti(at)helsinki.fi)
- [MARC 21 -asiakaswiki](#)
 - Uudet formaatin päivitykset
 - Uutisia muista muutoksista formaattiin
 - Esimerkkien korjauksia, lisäkäännöksiä, tarkennuksia, yms.

Työprosessi

- Päivitysten tuomat muutokset kuvailuun, ja uusien kenttien/osakenttien käyttöönotto:
 - Kansalliset kuvailun asiantuntijaryhmät (Kumea, Muusa, Sisku) vastaavat formaattipohjaisista kuvailuohjeista ja ohjeistavat kenttien käyttöönotosta ja soveltamisesta Suomessa
 - Jos muutokset koskevat vain kuvailutiedon tallentamistapaa, ne voidaan ottaa käyttöön nopeasti
 - Käyttöönotto hitaampaa, jos uudet kentät/osakentät on ensin lisättävä kirjastojärjestelmiin, tai tarvitaan takautuvia konversioita
- Tavoitteena metatiedon yhteensopivuus kansallisesti ja kansainvälisesti

Update 33-35

Kenttiä, joita lisätty formaattiin 2021-2022 ja käännöksiin 2022-2023

Käyttöönottoa valmistellaan

- Kenttä 340 - Fyysinen tallenne (T)
 - Uusi osakenttä #l - Sidosasu (T)
 - Sidosasu tai sidostyyppi kontrolloidusta sanastosta
 - [Termit Metatietosanastosta](#)
 - Osa sidostyyppitermeistä eroteltavissa vielä kansityypeiksi
 - Osa laajempaa suunnitelmaa käyttöohjeistuksesta 020 #q + 340 #l + 563 #a -kenttien välille
 - Kumea ohjeistaa, kun valmista
- Kenttä 490 - Sarjamerkintö ei-lisäkirjausmuodossa (T)
 - Uusi osakenttä #y - Virheellinen ISSN-tunnus (T)
 - Uusi osakenttä #z - Peruttu ISSN-tunnus (T)

Käyttöönotto mahdollista uuden RDA:n myötä

- Uusi kenttä 387 - Edustavan ekspression ominaisuudet (T)
 - Teoksen identifioinnissa vakiintuneena tietolähteenä pidetyn ekspression ominaisuudet
 - Osakentissä mahdollista ilmaista esimerkiksi kieli, kirjoitusjärjestelmä tai sisältötyyppi
- Edustavaan ekspressionon liittyviä uusia indikaattorivaihtoehtoja
 - Kenttä 382 - Esityskokoonpano (T)
 - Kenttä 384 - Sävellaji (T)
- Tietojen proveniensi -osakentät
 - Uusi osakenttä melkein kaikkiin kenttiin; yleensä osakenttä #7 (myös #y, #i tai #e)
 - Mahdollisuus ilmaista koodeilla mitä kerrotaan ja mihin osakenttään viitataan, esim. lähde kentässä tai tietyssä osakentässä käytetyille tiedoille

Kenttä 856:n muutokset ja lisäykset

- Kenttä 856 - Elektronisen aineiston sijainti ja käyttö (T)
 - Uusia osakenttiä, joihin tallennetaan kappalekohtaisia pääsyrajoitustietoja
 - #l - Rakenteistettu pääsyrajoitustieto (T)
 - #n - Pääsyrajoituksen ehdot (T)
 - Osakenttien #l ja #n tiedot vastaavat kenttään 506 tallennettavia tietoja
 - Uusia osakenttiä, joihin tallennetaan kappalekohtaisia käyttörajoitustietoja
 - #r - Rakenteistettu käyttörajoitustieto (T)
 - #t - Käytön ja kopioimisen ehdot (T)
 - Osakenttien #r ja #t tiedot vastaavat kenttään 540 tallennettavia tietoja
 - Muita uusia osakenttiä
 - #g - Pysyvä tunniste
 - #h - Toimimaton URI
- Osa 856 -muutoksista jo sovellusohjeessa, esim. toisen indikaattorin muuttunut kuvaus (kenttään merkityn verkkoaineiston suhde tietueessa kuvailtuun aineistoon)

Update 36-37

Kenttiä, jotka lisätty alkuperäiseen formaattiin 2023, käännökset työn alla

Update 36 (July 2023)

- Suomenkos lähes valmis, päivitetään formaattitekstiin kevään aikana
- Lisätty osakenttiä:
 - Kenttään 041 lisätty #3 – Aineiston osa, jota tiedot koskevat
 - Kielimerkintöihin voisi tämän myötä määritellä esim. elokuvaboksin, joka sisältää useamman elokuvan, joissa on eri kieliasetukset
 - Useampaan kenttään lisätty kontrolliosakenttiä #0, #1 ja #5
- Lisätty kentät 361 ja 857 ->

361 - Rakenteistettu omistus- ja hallintahistoria (T)

- Kappaleen kuvailuun liittyvä kenttä, sisältää tietoa kuvailtavan aineiston omistus- ja hallintahistoriasta luomisesta hankintaan
- Vastaavia tietoja on vapaassa tekstimuodossa kentässä 561 (Huomautus omistushistoriasta) ja kentässä 541 (Huomautus hankintalähteestä)
- Kenttään 361 rakenteistettu muoto tiedoista

857 - Elektronisen arkiston sijainti ja käyttö (T)

- Tiedot, joita tarvitaan elektronisen aineiston paikantamiseen ja käyttöön verkkoarkistosta tai digitaalisesta arkistosta
- Mahdollista käyttää kentän 856 - Elektronisen aineiston sijainti ja käyttö sijasta tai lisäksi
- Teoriassa käytettävissä myös fyysisen aineiston digitaalisen arkistoversion sijainti- ja käyttötietojen tallentamiseen.

Update 37 (December 2023)

- Suomensannos aloitettu
- Lisättyjä osakenttiä:
 - Kenttään 532 - Huomautus saavutettavuudesta lisätty osakenttä #3 - Aineiston osa, jota tiedot koskevat
 - Lisätty suomalaisten ehdotuksesta, Kumean kokouksessa syntynyt huomio osakentän tarpeesta
- Lisätty kenttä 023 ->

Kenttä 023 - Cluster ISSN (Ryhmä-ISSN)

- Käytännössä kyseessä linkittävä ISSN: kun julkaisu saatavilla useassa muodossa, esim. digiversiona ja painettuna, näillä muodoilla on eri ISSN, mutta sama ISSN-L
- Vastaavasti kentästä 022 on poistettu osakentät:
 - ‡| ISSN-L
 - ‡m Canceled ISSN-L
 - Näille tiedoille nyt paikka 023-kentässä

www.kansalliskirjasto.fi

